

46. Nádass, 1929. 148., 149.
47. Lakatos László: LÁTNOK ÉS DALNOK. *A Toll*, 1930. jan. 24. 4. sz. 8.
48. Uo. 9.
49. [Hatvany Lajos] Gombossy Sándor: LEVÉL EGY BAUMGARTEN-DÍJASHOZ. *Századunk*, 1930. máj. 5. sz. 280–81.
50. Nagy, 1929. 214.
51. Féja, 1934. 3.
52. Illyés Gyula: BABITS SZEMÉBE NÉZNI. *Tiszatáj*, 1963. nov. 11. sz. 1.
53. Szabó Dezső: KRITIKAI FÜZETEK. I.: FILOZOP-TER AZ IRODALOMBAN. – BABITS MIHÁLY: HALÁLFIAL. 1929. In: Szabó Dezső: A MAGYAR KÁOSZ. PAMF-LETEK. Bp., 1990. Szépirodalmi, 188., 205–206.
54. Uo. 208–209.
55. A témát részletesen feldolgozta: Tverdota, 1998. 32–39., 190–195.; Sárközy Péter: „KITE-RÍTENEK ÚGYIS”. JÓZSEF ATTILA KÉSEI KÖLTÉSZETE. Argumentum, 1996. 34–40.
56. Schöpflin Aladár: HAJSYA BABITS MIHÁLY ELLEN. *Nyugat*, 1930. máj. 15. 10. sz. 763–766.; Németh Andor: JÓZSEF ATTILA. In: Németh Andor: JÓZSEF ATTILÁRÓL. Gondolat, 1989. 71. (A továbbiakban: Németh, 1989.) A cikk fogadtatásáról részletesen I. József Attila: TANULMÁNYOK ÉS CIKKEK 1923–1930. MAGYARÁZATOK. Osiris, 1995. A magyarázatokat írta: Tverdota György. (A továbbiakban: József Attila, 1995.)
57. József Attila, 1995. 212.
58. A RITMUS A KÖNYVRŐL a kötet függelékének (ÚJABB VERSEKBŐL) részeként jelent meg, nem is került bele az ÖSSZEGYŰJTÖTT VERSEK szövegebe.
59. Illyés Gyula: AZ ISTENEK HALNAK, AZ EMBER ÉL. BABITS MIHÁLY ÚJ VERSEI. *Nyugat*, 1928. dec. 1. 23. 703–709.; Németh László: HÁROM VERSKÖTET. *Erdélyi Helikon*, 1929. jan. 1. sz. 67–69.; Rédey Tivadar: AZ ISTENEK HALNAK, AZ EMBER ÉL. *Debreceni Szemle*, 1929. márc. 3. sz. 113–119.; [Bálint György] B. Gy.: BABITS MIHÁLY: ÉLET ÉS IRODALOM. AZ ISTENEK MEGHALNAK, AZ EMBER ÉL. *Az Est*, 1929. dec. 17. 287. sz. 2.
60. Németh, 1989. 216.
61. L. erről részletesen József Attila, 1995. II. 201–210.
62. József Attila, 1995. I. 217., 230–231., 235.
63. [Márai Sándor] M. S.: CÉGVÁLTOZÁS. *Az Újság*, 1930. jan. 16. 12. sz.
64. Vágó Márta, in: KORTÁRSÁK I. 813.
65. Basch, 1959. 408–433. In: Basch, 2000. 112.
66. Tverdota, 1998. 190.
67. Illyés Gyula: AZ ISMERETLEN. BABITS EMLÉK-KÖNYV. 1941. Szerk.: Illyés Gyula. 193.
68. Keresztury, 1987. 354.
69. Téglás, 2000. 57.
70. Basch, 1966. 647. In: Basch, 2000. 127.
71. Téglás, 2000. 58.
72. Faludy György: JÓZSEF ATTILA EMLÉKÉRE. In: KORTÁRSÁK II. 929.
73. Téglás, 2000. 61.
74. AZ ÍRÁSTUDÓK ÁRULÁSA. *Nyugat*, 1928. szept. 16. 18. sz. 355–376. In: ESSZÉK, TANULMÁNYOK. I–II. S. a. r.: Belia György. Szépirodalmi, 1978. II. 231.

Schein Gábor

(ROSSZ KÖTÉSEK)

rossz kötéseket bogozva, újrakötve mindkét háló egyszerre rezdül, ahogy szavait a háló foglya fölcserélte, eltakarva egyikkel a másikat, s mint tükörképére acsargó kutya, a két arc egyforma grimasszá bénul, és bár fáj az arc, megtépett inakkal elnyugszik végül a két szörnymaszk, minden szál gondosan visszakötve és „nincsen kín, csak a vágy unalma untat”.

(ELŐSZÖR)

először csak egyetlen levegővétel, buboréknyi a tér,
de abban is már ugyanaz a tartás,
ahogy a sárkányrepülő előredől, elrúgva magát a csúcstól,
és mielőtt fordulni kezd vele a hegytető,
látja, hogy az égbolt még távolabb ér, pedig minden
fokról fokra szűkebb, elnyújtott, hosszú
fulladás, és mintha láthatatlan teraszokra emelné a felszálló
áram, a lélegzet egyre ritkább és szárazabb
lombjai közé, a nem múlás szíve már kihagy, és mint
kiszakadt fűcsomót, ránt magával egy
maroknyi eget, mellét megtámasztja még egy ferde
levegőfal, amin csúszhat, akár egy tölcser
oldalán, de aztán hirtelen előrebukva egyre gyorsabban
forogni kezd a hegytető, s a ziháló messzeséget
egy test súlya húzza egyetlen pont felé, ahogy a tölcser torkán
átszakad, és nincs alatta föld, és nincs alatta ég

Jakab István

A KÉSZ REMEK

Kellett egy kocsi.

Leváltani a talicskát, a kiszuperált vízmelegítő fazekakat, lyukas lavórt. Korábban ezekkel hordták a szemetet. Amióta megépítették a disznóól mellett a tárolót, egyre több fuvarral tudták csak kiüríteni. Péter apjának már fájtak a visszerei. Karja erőtől duzzadt, az bírta volna. Hanem a lába! Ahányszor Péter alsóban látta, elborzadt. Hüvelykujjni siklók másztak, vonaglottak a hóka combon, lábszáron mindenütt. Egy-egy estén, ha háromszor-négyszer fordult is a dombra – s ha dugig teletömte is a fazekakat, az óriási lavórt, amiben valaha még egy felnőtt is kényelmesen ülve megmosdhatott tetőtől talpig –, akkor is napokig tartott a tároló kiürítése. Talán a szeméttel sem spóroltak már annyira. Hamarabb kidobtak ezt-azt, amit régebben nem. Az égő szerves hulladéktól hamarabb bekormosodik, kátrányosodik a kályhacső – Péter anyja ezzel igazolta magukat. Aztán az is szempont, hogy ha több a fuvar, nagyobb a lebukási lehetőség. Égő szükségük volt egy kocsira.

Nagyapja nekilátott. Idomvasakat válogatott a mosókonyha sarkában álló ócskavas-halomból. Elővette a benzinlámpát. Leporolta, teletöltötte, fölpumpálta. Egy kevés benzint öntött a nyakon körbefutó árkocskába. Belobbantotta. Mire elégett, fölmele-